

Федір Александрович: «Щоб побороти війну, потрібно навчитися довіряти»

Федір Александрович (н. 1982) — з родини художників. 2007-го закінчив Національну академію образотворчого мистецтва та архітектури, 2011-го — асистентуру стажування там же. Педагоги: В. Будніков, С. Зорук, А. Твердий, А. Кириченко. Член НСХУ з 2008 р. Фундатор та керівник Мистецького центру ім. Д. Лідера. Викладач кафедри сценографії НАОМА. Автор чотирьох поетичних збірок.

Як сценограф здійснив понад 40 постановок, серед яких: «На полі крові», «Сон смішної людини», «Скляний звіринець» (Національний академічний театр ім. І. Франка, 2012, 2013), «Загоничі вогню», «Казка про Моніку» (Гомельський драматичний театр, 2006), «Гравці» (Київський театр на Подолі, 2007), «Прощавай, Арлекін» (Чернігівський молодіжний театр, 2003), «Детектор брехні» (Миколаївський український театр), «Вій» (Білиць Арт Центр), автор концептуальних проектів на «Гоголь-фесті».

Як художник бере участь у мистецьких проектах з 16 років. Учасник понад 30 виставок, серед яких: «Вишневий сад» (Музей видатних діячів української культури); «Кракозабр» (разом з Ю. Сивирином) Музей Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури), проект «Аут» (Шоколадний будиночок), виставка живопису (галерея «Бранкузі», Бухарест, Румунія), трієнале сценографії ім. Д. Лідера (Музей російського мистецтва), «Меридіан серця», «Територія душі», «Тербрюген. Сучасні візії», «Абетка сучасного українського мистецтва» (проекти «Тадзіо»).

Режисер кіно. Короткометражні фільми: «Перешкода» (Гран-прі фестивалю ім. А. Тарковського, Гран-прі фестивалю «Кінолев», Гран-прі фестивалю «Відкрита ніч», 2010), «Знайдіть нашого хлопчика» — приз за краще образне вирішення фестивалю «Відкрита ніч», 2010. Повнометражний фільм-казка за литовською легендою «Егле — королева вужів» (Україна—Литва—Латвія, в головних ролях: з. а. Латвії Юріс Стренга та співачка й актриса Скайдра Янчайте). Автор ідеї про розслідування причин чорнобильської трагедії та художник фільму «Російський дятел» режисера Чеда Граці (представлений від Великої Британії, фільм отримав I приз на фестивалі «Санденс» у США).

Література: Проект «Illumi netion (каталог); «Александровичи. Под знаком Фортуны», журнал «Free Time. #12, 2003; пленер у Литві, Вільнюс, Календар»ARV grupe, 2014; Абетка сучасного українського мистецтва, 2010; «Тербрюген. Сучасні візії», 2013–2014; «Територія душі». Київ, Чернігів; «Меридіан серця». Присвята Паулю Целлану. Чернівці—Київ—Париж—Бухарест, 2006–2007;

Проект фестивалю сучасного мистецтва «Територія душі» на честь 1100-річчя першої писемної згадки про місто Чернігів (грудень 2007 р.); Лідія Аполлонова «Діапазон наростаючих ідей», ж. «Образотворче мистецтво»; каталог Всеукраїнської виставки «Ідеї, задуми, мрії театральних художників», 2012; Трієнале сценографії ім. Данила Лідера. Київ, 2013; Проект «MAGNUSDUCATUSARTIS — FRUMUSHKA NOVA», 2010. Литва—Польща—Україна та MAGNUSDUCATUS POESIS (Велике князівство поезії), 2010; «Наші діти», 2013; Благодійний аукціон на підтримку Державної художньої школи ім. Т. Г. Шевченка, Аукціонний дім «Дукат», 2013; «Дітям Донбасу», 2014, Благодійний аукціон на підтримку постраждалих бійців АТО, Київ, 2014.

Федір Александрович

Бесіду вела Валентина Грицук

— Чи мала на вас вплив сім'я — батько, художник-сценограф Андрій Александрович-Дочевський, мати, мистецтвознавець Олена Ягодовська, загалом мистецьке оточення, в якому ви виступали, формувалися як особистість?

— Сценограф — це радше не художник, а філософ. Це школа Данила Лідера, його підхід. Засобами театру сценограф намагається зрозуміти Всесвіт. За допомогою п'єси, актора, театрального простору сценограф може зрозуміти світ. Сценограф — такий собі бродячий філософ по театрах України, Сковорода... чи Лідер. А традиції театральні в сім'ї — це рання близькість до професії. Мій дід та прадід також мали досвід роботи в театрі. Прадід — як сценограф

Ескізи костюмів до вистави «Сон смішної людини» за Ф. Достоєвським. Режисер Максим Голенко. Камерна сцена ім. С. Данченка театру ім. І. Франка. Фото ескізів у експозиції виставки «Борітеся – поборете!» у приміщенні Інституту проблем сучасного мистецтва. 2014

у Белградському театрі в роки еміграції, а дід працював актором в театрі сатири і художником журналу «Перець». Батько з мамою весь час тягали мене на фестивалі, вистави, я виріс, як то кажуть, за лаштунками. Напевне, театр і образотворче мистецтво у мене на генному рівні. Але ж я цікавлюсь і багато чим іншим: режисурою кіно, акторством. Наша школа українська досить дивна в цьому розумінні: в Росії концепцію вистави зазвичай придумує режисер, в Америці – драматург, а в Україні – сценограф. Він (зрозуміло, що спільно з режисером і відштовхуючись від драматургії) знаходить пружини цього світу. Звичайно, що не завжди це виходить, але в театрі приваблює оця можливість влади над людьми. Театр – це боротьба за владу, модель політики. Коли ти вигадуєш світ і закони, за якими він діє, ця влада п'янить. Я не скажу, що це добре, але жага влади штовхає людей у нашу професію.

– Ви з литовською актрисою Скайдрою Янчайте останнім часом робили презентаційні акції двох кінопроектів. Я побувала на одній з них у театральному музеї, це моє найбільше мистецько-емоційне враження, навіть подія за минулий 2014 рік. Пісенний перформанс серед експонатів рідного музею, з вимкнутим світлом, із втягуванням публіки в пісню, у дню, потім нестандартна прес-конференція з імпровізаційністю висловлювань, живий діалог з гостями – це була захоплива презентація. Ви як митець розширюєте свою сферу завдань.

– Це безвихідь певна. Якби я відчував, що потрібен, що мене люблять за те, що творю, що до цього з повагою ставляться, що це добре оплачується, то іншого пізнання світу, крім як через театр, і не потрібно було б. Але, працюючи в кіно, розумієш, наскільки це злиті речі. І ще це пов'язано з викладанням: я викладав історію театру та кіно, мистецтво художників кіно. Зрозумівши, що в Національному університеті імені І.К. Карпенка-Карого неправильно виклада-

ють мистецтво режисури, я вирішив довести, що можна робити це по-іншому, тож пішов у кіно (сприймаючи це як певну пригоду). І так познайомився з людьми, яких би ніколи не знав. Це інший етап у житті, інший рівень, удача завдяки збігам. Кіно – один із способів різкої зміни світу. Театр – пізнання світу, а кіно – вплив на світ.

– А з якими людьми звело вас кіно?

– Із сучасними українськими політиками. Цікаво з ними говорити про кіно, спостерігати, як вони мислять. Перестаєш розділяти на «ми» і «вони». У Сполучених Штатах уперше український фільм «Російський дятел», представлений від Великобританії, отримав приз кінофестивалю «Санденс».

– У вас кілька кінопроектів як у режисера?

– Більше. Все почалося з короткометражок, таких незалежних фільмів, на які ніхто не давав грошей. Фільм – це система (як і театр), і ми створили систему під себе. Я намагався створити демократичну систему керування фільмом. Потім з цією ж командою ми робили американський фільм із американським режисером. У нас в мистецтві немає довіри до людини. В Америці – більше, ніж прагматизм, – там є довіра до людини. Як тебе можуть запросити працювати, якщо не довіряють? Там довіряють. Репресії, геноцид на наших територіях, вони не минулися просто так, вони живуть у суспільстві. І весь наш театр, кіно, політикум – хворі недовірою. Росіяни кажуть українцям: «Ми друзі, можна домовитися». Насправді ж для нас у орбіті Росії – як не новий голод, то Чорнобильська катастрофа. А Європа каже: «Дотримуйтеся законів!» Нехороші. Нам потрібно навчитися жити за правилами Західного світу. Ті, хто приїжджає в Україну, – посланці з майбутнього. Ці перші короткометражні фільми, як кілька камінців, спровокували лавину.

– Митця формує в основному культурне середовище. Якщо він, звісно, не Юзас Мільтініс чи Еймунтас Някрошус, чи Тарас Шевченко, яких більше формувала природа...

– Природа дуже сильно впливає на художника. В тій же Литві я в дитинстві відпочивав улітку в Паланці з батьками серед цих неймовірних сосен, які нагадують Чернігів. А в Чернігові у нас будиночок, північна природа по-своєму впливала. Якщо людина, як Ахматова, виросла на березі моря, то це одеське узбережжя відчуваєш в її поезії. На мене впливали шум і запах сосен. Театральне середовище, можливо, навіть заважало. Театр для мене не дуже щасливе середовище. Я бунтував, і тепер бунтую проти системи радянського театру та кіно, яка, на жаль, ще й досі залишилась такою. Радянський та пострадянський театр – повернення до XIX століття, це запущений у зворотному напрямку годинник історії.

Утім, нині вже не соромно належати до українського кіно. «Плем'я» Слабошпицького – дуже цікавий фільм, «Поводир» Саніна...

Саме від радянського способу мислення, через непроведення люстрації ми отримуємо війну. Щоб перебороти агресію – потрібно вчитися довіряти одне одному.

Березень, 2015 р.